

Wstęp

Niniejszy materiał przedstawia w sposób ilościowy i jakościowy wyniki ankiety, którą przeprowadziłam na przełomie kwietnia i maja 2019 roku, poświęconej tematowi „**Głusi i słabosłyszących na Uczelni wyższej**”. Celem przeprowadzonego badania było uzyskanie informacji w kontekście świadomości pracowników jednostek Biura ds. Osób Niepełnosprawnych (BON) funkcjonujących na uczelniach w Polsce lub tam gdzie takie jednostki nie istnieją - Pełnomocników Rektora Uniwersytetu ds. Studentów z Niepełnosprawnościami. W toku zebranych materiałów chciałabym również pokazać z jakich form wsparcia korzystają BONY i uczelnie, by dostosować warunki kształcenia do potrzeb osób Głuchych i słabosłyszących. Zaznajomienie się z opinią BON było niezbędne by uzyskać informacje na temat wciąż istniejących problemów i sposobu przeprowadzenia kolejnych zmian w celu dostosowania do potrzeb studentów. Ponadto podjęłam próbę związaną z ukazaniem zadań BON, czyli jak pracownicy Biur starają się pomóc i zrozumieć Głuchych i słabosłyszących studentów by ułatwić im dostęp i pełne uczestnictwo w życiu akademickim.

Data prowadzenia badań: Badania rozpoczęto w dniu 29 kwietnia 2019 roku (data wysłania ankiet) i prowadzono do dnia 17 maja 2019 roku (data zakończenia przyjmowania wypełnionych ankiet).

Wyniki badań: Ankieta została rozesłana w wersji elektronicznej do 28 Uczelni w Polsce. Niestety 9 z 28 Uczelni nie wyraziło chęci w badaniu. Wypełnione ankiety pochodziły z poniżej prezentowanych Uczelni:

1. Uniwersytet Warmińsko - Mazurski w Olsztynie,
2. Uniwersytet Gdański w Gdańsku,
3. Uniwersytet w Białymstoku,
4. Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu,
5. Uniwersytet Szczeciński w Szczecinie,
6. Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie,
7. Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu,
8. Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach,
9. SWPS Uniwersytet Humanistyczno Społeczny.

Ankieta składała się z dwudziestu pytań mających na celu uzyskanie informacji od pracowników Uczelni zostały w następujących zagadnieniach:

1. Rodzaj wsparcia/dostosowań dla studentów Głuchych i słabosłyszących na Uczelni.
2. Promocja wsparcia oraz wymogi administracyjne Uczelni tzn. sposoby przekazania informacji o wsparciu studentów Głuchych i słabosłyszących, o miejscu załatwienia sprawy- wniosek tłumacza języka migowego, stenotypisty, przedłużenie egzaminów, szkolenia, warsztaty oraz określenie czy informacja ta jest wystarczająca.
3. Jakość kontaktów pracowników BON oraz pracowników administracyjnych i dydaktycznych z Głuchymi/słabosłyszącymi studentami,
4. Trudności występujące podczas załatwiania spraw w Biurze ds. Osób Niepełnosprawnych Uniwersytetu.
5. Jakość szkolenia/warsztatów kadry akademickiej i studentów Głuchych i słabosłyszących.

Omówienie wyników ankiety: Należy zaznaczyć, że nie każda Uczelnia udzieliła odpowiedzi na wszystkie pytania, a także, różnice w odpowiedziach z tej samej Uczelni wynikające prawdopodobnie z różnych doświadczeń zawodowych. Podkreślić należy, iż niechętnie udzielano odpowiedzi na pytania otwarte.

1. Liczba studentów Głuchych i słabosłyszących na Uczelni w roku akademickim 2018/2019

Prezentowane dane pochodzą z systemów wewnętrznych Uczelni, które wskazują liczebność studentów Głuchych i słabosłyszących w roku akademickim 2018/2019.

Łączna liczba studentów Głuchych i słabosłyszących na 9 badanych polskich uczelniach wyższych to 164 osoby.

Poniższa tabela prezentuje ilość studentów z orzeczeniem o niepełnosprawności zawierającym symbol 03-L zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu, w tym m.in. trwałe uszkodzenie czynności ruchowej jednego lub obu fałdów głosowych, częściowa lub całkowita utrata krtani z różnych przyczyn, zaburzenia mowy spowodowane uszkodzeniem mózgu, głuchoniemota, głuchota oraz wiele innych schorzeń powodujących dysfunkcję narządu słuchu lub mowy. W analizie badań miałam trudności z identyfikacją studenta - Głuchy czy słabosłyszący, ponieważ podział taki nie widnieje w żadnym systemie Biura Uczelni.

Mam nadzieję, że zmodernizowany system Uczelni w przyszłości pozwoli na doprecyzowanie ilości studentów z podziałem na Głuchych i słabosłyszących, jak również pomoże w zidentyfikowaniu studentów pod kątem znajomości języka (PJM, SJM).

Nazwa Uniwersytetu	Liczba studentów Głuchych i słabosłyszących w roku akademickich 2018/2019
Uniwersytet Warmińsko- Mazurski w Olsztynie	38
Uniwersytet Gdański w Gdańsku	5
Uniwersytet w Białymstoku	13
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu	40
Uniwersytet Szczeciński w Szczecinie	12
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie	10
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu	11
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach	7
SWPS Uniwersytet Humanistyczno Społeczny	28

W badaniu ilościowym udział wzięło 9 uczelni mających Głuchych i słabosłyszących studentów. Największą liczbę studentów Głuchych i słabosłyszących odnotowano Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu (40 studentów), natomiast najmniej studentów Głuchych i słabosłyszących posiada Uniwersytet Gdański w Gdańsku.

2. Kierunki studiów

Kolejne pytanie ankiety dotyczyło najczęściej wybieranych kierunków studiów przez osoby Głuche i słabosłyszące w roku akademickim 2018/2019.

Kierunki studiów	Liczba studentów Głuchych i słabosłyszących
Ekonomia	7

Kierunki studiów	Liczba studentów Głuchych i słabosłyszących
Prawo	5
Finanse i rachunkowość	4
Zarządzanie	3
Gospodarka przestrzenna	3
Psychologia	3
Turystyka i rekreacja	3
Biotechnologia	2
Historia	2
Analityka medyczna	1
Archiwistyka i zarządzanie dokumentacją	1
Astronomia	1
Audiofonologia	1
Bezpieczeństwo wewnętrzne	1
Biologia	1
Chemia	1
dietetyka	1
Doradztwo podatkowe	1
Dziennikarstwo	1
Edukacja artystyczna w zakresie sztuk plastycznych	1
Ekonomiczno - prawny	1
Filologia angielska	1
filologia germańska	1
Filologia polska	1
Filologia romańska	1
Finanse i Zarządzanie w ochronie Zdrowia	1
Fizjoterapia,	1
Fizyka techniczna	1
Geodezja przestrzenna	1
Geografia	1

Kierunki studiów	Liczba studentów Głuchych i słabosłyszących
Gospodarka i administracja publiczna	1
Gospodarka i zarządzanie Publiczne	1
Gospodarowanie surowcami odnawialnymi i mineralnymi,	1
Grafika	1
Informatyka	1
Informatyka i Ekonometria	1
Informatyka stosowana	1
kognitywistyka,	1
Kulturoznawstwo,	1
Lekarski,	1
Logistyka	1
Matematyka	1
Modelowanie matematyczne	1
Nauki o rodzinie	1
Ochrona dóbr kultury,	1
Pedagogika Opiekuńcza	1
Pedagogika,	1
Pielęgniarstwo,	1
rachunkowość i controlling,	1
socjologia	1
Studia pisarskie	1
Wojskoznawstwo,	1
Zarządzanie i inżyniera produkcji	1

Jak prezentują wyniki ankiety najchętniej wybieranym przez Głuchych i słabosłyszących studentów jest kierunek ekonomia (9 osób) oraz prawo (5 osób). Wyraźne zainteresowanie odnotowano także na kierunku studiów finanse i rachunkowości to są 4 osoby. Natomiast 3 osoby są na kierunku studiów zarządzanie, gospodarka przestrzenna i psychologię, oraz turystyka i rekreacja, po dwie osoby są na kierunku historii, i biotechnologii. Natomiast wśród pozostałych kierunków studiów po jednej. Na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie studiuje jedna osoba na studiach doktoranckich.

3. Formy wsparcia dostosowań studentów Głuchych i słabosłyszących w roku akademickim 2018/2019

Badani, pytani o ofertę wsparcia dostosowań dla studentów Głuchych i słabosłyszących w roku akademickim 2018/2019, mającą na celu wyrównanie szans indywidualnych studentów w dostępie do oferty akademickiej BONY oraz Pełnomocnicy wskazali na: lektoraty językowe (6 Uczelni) oraz zmiany formy egzaminów (5 Uczelni). Stosunkowo najczęściej występującą pożądaną formą wsparcia studentów Głuchych i słabosłyszących jest tłumacz języka migowego (4 uczelnie) oraz możliwość kserowania notatek i wsparcie asystenta dydaktycznego (3 uczelnie). Natomiast po dwie Uczelnie oferowało wsparcia w trakcie zajęć akademickich: stenotypista i wydłużenie czasu trwania egzaminu/ zaliczenia oraz przeprowadzone Lektoratów języka polskiego skierowane dla studentów Głuchych i słabosłyszących (2 uczelnie).

Inne formy wsparcia wykazywane przez poszczególne BONY i Pełnomocników to:

Wsparcie dydaktyczne:

- Dostosowanie materiałów dydaktycznych (wykłady w wersji video- tłumaczone na język migowy),
- Nagrywanie zajęć dydaktycznych podczas wykładów i ćwiczeń,
- Tutor,
- zajęcia realizowane indywidualne w formule 1+1 jako uzupełnienie standardowego kursu z przedmiotu
- możliwość korzystania z urządzeń wspomagających podczas zajęć oraz egzaminów,
- Indywidualne konsultacje,
- podział materiału na części i zdawanie ich w równych odstępach czasu,
- Otrzymywanie materiałów w wersji elektronicznej,
- Zwolnienie z części słuchowej i mówionej lektoratu,
- Przedłużony okres wypożyczania książek w bibliotece
- Udostępnienie materiałów z zajęć dydaktycznych,
- Asystent- oprócz obowiązków stenotypisty, może pomagać w przemieszczaniu się na uczelni i załatwianiu spraw (dziekanat, biblioteka)
- Bezpłatna karta parkingowa,
- Udogodnienia w Bibliotece - dostęp do bazy ABC
- Pomoc psychologiczna

Wsparcie technologiczne:

- Terminale z dostępem do usługi tłumacza języka migowego on-line,
- Tablet z dostępem do usługi tłumacza języka migowego on-line,
- Pętle indukcyjne,
- Dostęp do pracowni komputerowej,
- dostęp do platformy edukacyjnej MOODLE,
- dostęp do aplikacji mobilnej Messenger, Skype do usługi tłumacza języka migowego on-line,
- dostęp do aplikacji mobilnej DEAF HELP ((dostępna dla osób zamieszkujących lub przebywających na terenie Warmii i Mazur.).

Warto zauważyć, że każda Uczelnia oferowała różne usługi wsparcia potrzeb dostosowań dla studentów Głuchych i słabosłyszących w procesie kształcenia.

4. Z jakimi trudnościami w procesie kształcenia Głusi i słabosłyszący studenci zgłaszają się do jednostki Biura ds. Osób Niepełnosprawnych/ do Pełnomocnika ds. Osób Niepełnosprawnych

Nie każdy student Głuchy i słabosłyszący ma te same trudności w procesie kształcenia, możliwych jest wiele różnic, które zostały podzielone na dwie kategorie. Pierwsza kategoria to Głuchy student, a druga kategoria to słabosłyszący student. Te kategorie wynikają z analizy odpowiedzi dotyczących wskazania trudności Głuchych i słabosłyszących studentów w procesie kształcenia, które zostały zgłoszone do Biura / Pełnomocnictwa. Uzyskano następujące wyniki:

Nazwa Uniwersytetu	Głuchy student	Słabosłyszący student	
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie	<ul style="list-style-type: none"> - potrzeba tłumacza polskiego języka migowego w ramach dydaktycznego i administracyjnego - Uczestnictwo w lektoracie języka polskiego - organizacja szkoleń PJM - Pisanie pracy końcowej (licencjackiej) 	<ul style="list-style-type: none"> - stenotypista (otrzymywanie notatek), - Dostosowanie odpowiednich warunków do zaliczania przedmiotów – zmiana formy z ustnej na pisemnej, - Pisanie pracy końcowej (licencjackiej) 	-
Uniwersytet Gdański w Gdańsku	-	-	-
Uniwersytet w Białymstoku	Obecnie nie studiuje u nas osoby głuche	<ul style="list-style-type: none"> - problemy z akustyką sal utrudniające pełne uczestnictwo w zajęciach - konieczność modyfikacji egzaminów/ zaliczeń w przypadku formy ustnej - Specyfika niektórych przedmiotów utrudnia pełną percepcję przekazu od nauczyciela (szczególnie, gdy podczas wykładów prowadzący jednocześnie zapisuje coś na tablicy i zwrócony plecami do studentów) 	-
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu	Nie mamy studentów Głuchych	<ul style="list-style-type: none"> - pomoc w sporządzaniu notatek - Organizacja indywidualnych lektoratów z języka obcego 	-

Nazwa Uniwersytetu	Głuchy student	Słabosłyszący student	
Uniwersytet Szczeciński w Szczecinie	-	-	Do tej pory głusi i słabosłyszący nie zwracali się do z większymi problemami.
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie	<ul style="list-style-type: none"> - problemy komunikacyjne, potrzeba zapewnienie tłumacza języka migowego, - niemożność robienia notatek 	<ul style="list-style-type: none"> - problemy komunikacyjne (ze zrozumieniem tego, co mówi wykładowca, bądź inni studenci) - Problemy z robieniem notatek 	-
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu	-	- problem z zajęciami w języku obcym,	-
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach	-	<ul style="list-style-type: none"> - potrzeba uzyskania pomocy w kontaktach z wykładowcami, - możliwość otrzymywania materiałów w wersji elektronicznej, - Zamiana formy egzaminu/ zaliczenia 	-
SWPS Uniwersytet Humanistyczno Społeczny	<ul style="list-style-type: none"> - potrzeba stenotypisty/tłumacza do towarzyszenia na zajęciach, - Potrzeba odpowiednich warunków do zaliczania przedmiotów/ sesji egzaminacyjnej (szmery z sali egzaminacyjnej utrudniają lub uniemożliwiają pisanie zaliczeń/ egzaminów z resztą grupy) - Problemy komunikacją w dziekanacie, - Potrzeba lektoratów indywidualnych z ćwiczeń (np. Języki obce, statystyka) 	<ul style="list-style-type: none"> - potrzeba stenotypisty/tłumacza do towarzyszenia na zajęciach, - Potrzeba odpowiednich warunków do zaliczania przedmiotów/ sesji egzaminacyjnej (szmery z sali egzaminacyjnej utrudniają lub uniemożliwiają pisanie zaliczeń/ egzaminów z resztą grupy) 	-

Z odpowiedzi tych wynika, że do BONów i Pełnomocników zgłaszali się studenci Głusi i słabosłyszący z różnymi problemami w procesie kształcenia, do najczęściej zgłaszanych zaliczyć można:

Studenci Głusi:

- potrzeba tłumacza języka migowego w trakcie zajęć dydaktycznych i administracyjnych,
- potrzeba stenotypistów,
- zmiany egzaminów/ zaliczeń z ustnej na pisemnej.

Studenci słabosłyszący:

- zmiany egzaminów/ zaliczeń z ustnej na pisemnej,
- potrzeba stenotypistów,
- indywidualny lektorat z j. obcego,
- otrzymywanie notatek,
- trudności z odbieraniem ze zrozumieniem tego, co mówi wykładowca, bądź inny studenci.

Jedna Uczelnia stwierdziła, że Głusi i słabosłyszący studenci nie zwracali się z żadnymi trudnościami. Natomiast dwie Uczelnie nie udzieliło odpowiedzi na pytanie.

5. Organizacja lektoratów języka polskiego dla studentów Głuchych i słabosłyszących

W poniższej tabeli przedstawiłam, które z badanych Uczelni realizują Lektoraty języka polskiego skierowane do studentów Głuchych i słabosłyszących.

Nazwa Uniwersytetu	Lektorat języka polskiego	Wymiar godzin
Uniwersytet Warmińsko- Mazurski w Olsztynie	Tak,	Raz w tygodniu, 1 godzina
Uniwersytet Gdański w Gdańsku	nie	-
Uniwersytet w Białymstoku	nie	-
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu	nie	-
Uniwersytet Szczeciński w Szczecinie	Nie	-
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie	nie	-
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu	nie	-
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach	nie	-
SWPS Uniwersytet Humanistyczno Społeczny	tak,	Organizowane wg potrzeb studentów

Powyższe dane pokazują, że aż 7 jednostek Uczelni nie organizowało lektoratów języka polskiego skierowanych do studentów Głuchych i słabosłyszących. W pozostałych dwóch Uczelniach lektoraty takie były przeprowadzane w roku akademickim 2018/2019. Z punktu widzenia potrzeb studentów Głuchych i słabosłyszących, posługujących się na co dzień Polskim Językiem Migowym, wsparcie to jest niezwykle potrzebne.

6. Organizacja szkoleń/warsztatów dla studentów Głuchych i słabosłyszących na temat form wsparcia Uczelni

Kolejnym zagadnieniem poddanym badaniu była ocena ilości prowadzonych szkoleń i warsztatów skierowanych do Głuchych i słabosłyszących studentów, których celem była prezentacja możliwych do uzyskania form wsparcia na Uczelni. Poniżej prezentacja wyników.

Nazwa Uniwersytetu	Organizacja szkoleń	Ilość organizacji szkoleń
Uniwersytet Warmiński- Mazurski w Olsztynie	Tak,	Raz w roku akademickim,
Uniwersytet Gdański w Gdańsku	Nie,	-
Uniwersytet w Białymstoku	nie,	Brak szkoleń/warsztatów,
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu	Nie,	Brak szkoleń/warsztatów,
Uniwersytet Szczeciński w Szczecinie	Nie	-
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie	Nie,	Nie organizuje warsztatów, organizują natomiast obozy szkoleniowo-adaptacyjne dla studentów I roku, na których są spotkania informacyjne nt. Form wsparcia. Informację o formach wsparcia kandydaci bądź już studenci otrzymują w naszym Biurze podczas indywidualnej rozmowy.
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu	Nie,	-
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach	Nie,	-
SWPS Uniwersytet Humanistyczno Społeczny	Tak,	więcej niż dwa razy w roku akademickim,

Warto zauważyć, że dwie Uczelnie organizują szkolenia/warsztaty na temat form wsparcia Uczelni dla studentów Głuchych i słabosłyszących, różnice pojawiają się w ilości spotkań. Większość Uczelni jednak nie organizuje tego rodzaju spotkań. Jedna z uczelni prezentuje ofertę wsparcia podczas spotkania adaptacyjnego (przeznaczone wyłącznie dla studentów I roku).

7. Współpraca ze studentami Głuchymi i słabosłyszącymi

Poniżej zestawiałam wyniki badań dotyczące zakresu współpracy BON i Pełnomocników ze studentami Głuchymi i słabosłyszącymi.

Nazwa Uniwersytetu	Współpraca	Zakres:
Uniwersytet Warmiński- Mazurski w Olsztynie	Tak,	- likwidacja barier i trudności związanych z edukacją, - Organizacji warsztatów, spotkań, konferencji, - Organizacji czasu wolnego (imprezy sportowe, spotkania, wyjazdy integracyjne itp.) - Innym, ...
Uniwersytet Gdański w Gdańsku	-	-
Uniwersytet w Białymstoku	Bardzo rzadko,	- likwidacja barier i trudności związanych z edukacją,
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu	Czasami,	- likwidacja barier i trudności związanych z edukacją,
Uniwersytet Szczeciński w Szczecinie	Bardzo rzadko,	- likwidacji barier i trudności związanych z edukacją,
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie	Tak,	- likwidacja barier i trudności związanych z edukacją,
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu	Tak,	- Organizacji warsztatów, spotkań, konferencji,
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach	Czasami,	- likwidacja barier i trudności związanych z edukacją,
SWPS Uniwersytet Humanistyczno Społeczny	Tak,	- likwidacja barier i trudności związanych z edukacją, - Organizacji warsztatów, spotkań, konferencji, - Organizacji czasu wolnego (imprezy sportowe, spotkania, wyjazdy integracyjne itp.) - Innym: promocji wydarzeń o tematyce OzN

Jak widać z powyższej tabeli cztery Uczelnie współpracują na bieżąco ze studentami Głuchymi i słabosłyszącymi, natomiast dwie Uczelnie wykazują rzadką współpracę. Większość badanych uważa, że współpraca ze studentami Głuchymi i słabosłyszącymi ma związek z likwidacją barier i trudnościami w edukacji oraz organizacji warsztatów, spotkań, konferencji. Jedna uczelnia zadeklarowała współpracę przy organizacji warsztatów, spotkań, konferencji. Nie udzieliła odpowiedzi na to pytanie jedna uczelnia.

8. Absolwenci

Wyniki badań dotyczące absolwentów Głuchych i słabosłyszących, a więc osób, które ukończyły z powodzeniem studia wyższe prezentuję w tabeli poniżej.

Nazwa Uniwersytetu	Czy uczelnia posiada lub nie posiada wśród absolwentów osoby Głuche/ słabosłyszące	Na jakim poziomie osoby te realizowały?
Uniwersytet Warmińsko- Mazurski w Olsztynie	Tak,	3 osoby- studia licencjackie
Uniwersytet Gdański w Gdańsku	-	-
Uniwersytet w Białymstoku	tak,	Brak statystyk
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu	Tak,	15 osób- studia licencjackie, magisterskie (rok akademicki 2017/2018)
Uniwersytet Szczeciński w Szczecinie	-	-
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie	tak,	Brak statystyk (studia licencjacki, magisterskie)
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu	Tak,	Brak statystyk (studia licencjacki, magisterskie)
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach	-	-
SWPS Uniwersytet Humanistyczno Społeczny	Tak,	4 osoby- studia magisterskie

Spośród 9 badanych Uczelni 6 posiada absolwentów Głuchych i słabosłyszących. Ponadto w przypadku 3 uczelni odnotowano liczbę absolwentów, którzy realizowali studia licencjackie i magisterskie. Trzy Uczelnie nie mają systemu gromadzenia i przetwarzania danych absolwentów, i nie dają one możliwość analizy wyników badań ankietowych i generowania raportów statystycznych.

9. Organizacja warsztatów i szkoleń dla pracowników i kadry akademickiej.

Podczas badania próbowano określić ile szkoleń i w jakiej tematyce skierowały Uczelnie za pomocą BON i Pełnomocników do pracowników i kadry akademickiej w roku akademickim 2018/2019.

Nazwa Uniwersytetu	Organizacja szkoleń	Ilość przeprowadzonych szkoleń/ warsztatów	Obszar tematyczny
Uniwersytet Warmińsko- Mazurski w Olsztynie	Tak,	więcej niż raz w roku	Szkolenia i warsztaty różnego rodzaju są prowadzone na uczelni kilka razy do roku. Tematyka obejmuje różne zagadnienia związane z niepełnosprawnością
Uniwersytet Gdański w Gdańsku	tak,	Dwa razy w roku akademickim,	-
Uniwersytet w Białymstoku	Nie,	-	-

Nazwa Uniwersytetu	Organizacja szkoleń	Ilość przeprowadzonych szkoleń/ warsztatów	Obszar tematyczny
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu	nie,	-	-
Uniwersytet Szczeciński w Szczecinie	nie	-	-
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie	Tak,	Dwa razy w roku akademickim,	Szkolenia dot. Kultury Głuchych i polskiego języka migowego oraz tego wsparcia należy udzielić osobie głuchej/słabosłyszącej,
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu	Tak,	Raz w roku akademickim	- Kontakt z osobą niedosłyszącą i niesłyszącą, - Kurs języka migowego
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach	Tak,	Raz w roku akademickim	1. Savoir vivre wobec osób niepełnosprawnościami (w tym osób niedosłyszących).
SWPS Uniwersytet Humanistyczno Społeczny	Tak,	więcej niż raz w roku	Szkolenia i warsztatów różnego rodzaju są prowadzone na uczelni kilka razy do roku. Tematyka obejmuje różne zagadnienia związane z niepełnosprawnością

Warto zauważyć, że najwięcej szkoleń zorganizowano dla pracowników i kadry akademickiej z Uniwersytetu Warmińsko- Mazurskiego w Olsztynie i SWPS Uniwersytetu Humanistyczno - Społecznym. Natomiast dwa razy w roku akademickim zorganizowano szkolenia/warsztaty na Uczelniach: Uniwersytet Gdański w Gdańsku i Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie. Pozostałe Uczelnie, które organizują warsztaty i szkolenia dla pracowników i kadry akademickiej raz roku akademickim to: Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu oraz Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach. Natomiast dwie Uczelnie wskazują, że nie organizują/ lub nie prowadzą takich szkoleń/ warsztatów (Uniwersytet w Białymstoku i Uniwersytet Mikołaja Kopernika).

Główne obszary tematyczne, wokół których koncertowały się szkolenia/warsztaty w zakresie wsparcia dla osób Głuchych i słabosłyszących na Uczelni to kursy języka migowego, różne zagadnienia związane z niepełnosprawnościami. Jak wynika z tabel postawiono na zdobycie praktycznej wiedzy dotyczącej zachęcania pracowników i kadry akademickiej do aktywności tj. pobudzenie do refleksji nad swoimi metodami pracy, zmiana podejścia nauczania w zakresie dostosowań do potrzeb Głuchego i słabosłyszącego studenta w procesie kształcenia.

10. Znajomość języka migowego wśród pracowników akademickich

Kolejną z badanych form wsparcia studentów Głuchych i słabosłyszących były kursy języka migowego organizowane przez Uczelnię dla pracowników akademickich.

Spośród 9 badanych Uczelni dwa Uniwersytety wskazały na znajomość języka migowego wśród kadry akademickiej oraz wykazały, że organizowały szkolenia/ warsztaty polskiego języka migowego. Różnice

zauważyć można wśród prowadzących takie kursy - osoba Głucha (UWM w Olsztynie) i osoba słyszcząca (UE w Poznaniu). Cztery z badanych Uczelni odpowiedziało, iż nie prowadziło w roku akademickim 2018/2019 takich kursów. Natomiast dwie Uczelnie wskazały, iż nie posiadają wiedzy na temat znajomości języka migowego wśród kadry akademickiej. Dwie uczelnie organizowały tego typu kursy w poprzednich latach. Natomiast SWPS Uniwersytet Humanistyczno - Społeczny planuje ponowne organizować szkolenia/warsztaty w następnym roku akademickim. Wyniki analizy przedstawiono na poniższym tabeli.

Nazwa Uniwersytetu	znajomość języka migowego pracowników i kadry akademickiej	Preferowany język	Organizacja szkoleń/warsztaty	Prowadzący szkolenia/warsztatów
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie	tak	PJM	tak,	Osoba Głucha
Uniwersytet Gdański w Gdańsku	nie	-	-	-
Uniwersytet w Białymstoku	Nie wiem,	-	-	-
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu	nie	-	Nie,	-
Uniwersytet Szczeciński w Szczecinie	Nie wiem,	-	Nie,	-
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie	nie	-	nie	Komentarz: obecnie nie; takie kursy- najpierw SJM, potem PJM, były prowadzone do 2015.
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu	tak,	PJM	tak,	Osoba słyszcząca
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach	nie	-	nie	-
SWPS Uniwersytet Humanistyczno Społeczny	Nie wiem,	PJM	nie, ale były prowadzone w latach ubiegłych i planujemy wznowienie kursów	-

11. Bariery w kontaktach pracowników BON i Pełnomocników ds. Osób z niepełnosprawnościami odpowiadających za kontakty ze studentami Głuchymi i słabosłyszącymi na Uczelni

Kontakty pracowników Biura ze studentami Głuchymi i słabosłyszącymi są bardzo ważnym elementem we współpracy. Jak przedstawiają się bariery w kontaktach pracownika Biura ze studentami Głuchymi i słabosłyszącymi, pokazuje poniższa tabela. Pracownicy Biura mieli możliwość podania więcej niż jedną odpowiedź.

Nazwa Uniwersytetu	Bariery w kontaktach ze studentami Głuchymi i słabosłyszącymi
Uniwersytet Warmińsko- Mazurski w Olsztynie	Głuchy/słabosłyszący student Wypełnienia wniosku- czasem są wymagane do poprawienia pisowni języka polskiego
Uniwersytet Gdański w Gdańsku	-
Uniwersytet w Białymstoku	-
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu	Słabosłyszący student - brak pętli indukcyjnej
Uniwersytet Szczeciński w Szczecinie	-
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie	Głuchy/słabosłyszący student - bariery komunikacyjne
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu	-
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach	-
SWPS Uniwersytet Humanistyczno Społeczny	Głuchy student: -treści maili od studenta czasem są sformułowane w sposób wymagających doprecyzowania, Słabosłyszący student: - niezrozumiała mowa (artykulacja)

Powyższe dane pokazuje, że pracownicy BON oraz Pełnomocnicy Uczelni zetknęli się z różnymi barierami w kontaktach ze studentami Głuchymi i słabosłyszącymi. Z uwagi na charakter współpracy ankietowani zgodnie wskazywali na bariery komunikacyjne i językowe. Warto w tym miejscu zwrócić uwagę, że bariery w kontaktach różni się od studenta Głuchego i słabosłyszącego.

12. Kształcenie dostosowane do potrzeb osób Głuchych i słabosłyszących na Uczelniach

W poniższej tabeli ujęłam dane dotyczące okresu od kiedy Uczelnia prowadzi kształcenie dostosowane do potrzeb osób Głuchych i słabosłyszących.

Nazwa Uniwersytetu	
Uniwersytet Warmińsko- Mazurski w Olsztynie	2014 rok
Uniwersytet Gdański w Gdańsku	2000 rok

Nazwa Uniwersytetu	
Uniwersytet w Białymstoku	2011 rok
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu	2011 rok
Uniwersytet Szczeciński w Szczecinie	-
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie	2008 rok
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu	2014 rok
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach	2011 rok
SWPS Uniwersytet Humanistyczno Społeczny	2009 rok

Jak wynika z uzyskanych informacji, najwcześniej wsparciem osób Głuchych i słabosłyszących zajął się Uniwersytet Gdański (2000 rok), natomiast najpóźniej wsparcie to uruchomiły Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie oraz Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu.

13. Zatrudnienie osoby, która odpowiada za kształcenie osób Głuchych i słabosłyszących

Badanych zapytano, czy na ich Uczelni istnieje wyodrębnione stanowisko, na które zatrudniono osobę odpowiadającą za wsparcie studentów Głuchych i słabosłyszących. Wyniki prezentuje poniższa tabela.

Nazwa Uniwersytetu	
Uniwersytet Warmiński- Mazurski w Olsztynie	Tak
Uniwersytet Gdański w Gdańsku	Nie
Uniwersytet w Białymstoku	Nie
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu	Nie
Uniwersytet Szczeciński w Szczecinie	-
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie	Tak
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu	Nie
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach	Nie
SWPS Uniwersytet Humanistyczno Społeczny	Tak

Jak wynika, z danych zawartych w tabeli, spośród 9 badanych Uczelni tylko trzy posiadają w swoich strukturach stanowisko odpowiedzialne za wsparcie osób Głuchych i słabosłyszących. Pięć Uczelni odpowiedziało, że nie mają takiego stanowiska, nie udzieliła odpowiedzi na to pytanie jedna uczelnia.

14. Plany przyszłościowe kształcenia osób Głuchych i słabosłyszących na Uczelni

Respondentom zadano pytanie na temat planów w zakresie kształcenia osób Głuchych i słabosłyszących i dostosowania kształcenia do ich potrzeb. Celem pytania było wskazanie, czy Uczelnie mają zamiar rozwijać wsparcie tej grupy studentów. Wyniki prezentuje poniższa tabela.

Nazwa Uniwersytetu	
Uniwersytet Warmiński- Mazurski w Olsztynie	Tak
Uniwersytet Gdański w Gdańsku	Nie wiem
Uniwersytet w Białymstoku	Nie wiem
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu	Tak
Uniwersytet Szczeciński w Szczecinie	-
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie	-
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu	tak
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach	Tak
SWPS Uniwersytet Humanistyczno Społeczny	Tak

Jak wynika z powyższej tabeli prawie pięć badanych uczelni planuje w przyszłości dostosować kształcenie do potrzeb osób Głuchych i słabosłyszących, natomiast dwie uczelnie udzieliły odpowiedzi „nie wiem”. Dwie Uczelnie nie udzieliły odpowiedzi na pytanie.

15. Współpraca ze stowarzyszeniami, organizacjami zrzeszającymi osoby Głuche/słabosłyszące

Poniżej zaprezentowano wyniki ankiety, dotyczące współpracy ze stowarzyszeniami, organizacjami zrzeszającymi osoby Głuche/słabosłyszące.

Nazwa Uniwersytetu	Współpraca	Nazwa organizacji
Uniwersytet Warmiński- Mazurski w Olsztynie	Tak,	- Olsztyńskie Stowarzyszenie Głuchych w Olsztynie (porozumienie) - Polski Związek Głuchych w Olsztynie - Gest- Miejski Ośrodek Wsparcia dla Osób Niesłyszących w Olsztynie
Uniwersytet Gdański w Gdańsku	Nie,	-
Uniwersytet w Białymstoku	Nie,	-
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu	nie,	-
Uniwersytet Szczeciński w Szczecinie	-	-

Nazwa Uniwersytetu	Współpraca	Nazwa organizacji
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie	Tak,	- PZG - PFOS - współpraca z osobami głuchymi nie zrzeszonymi w żadnych organizacjach,
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu	Tak,	- Towarzystwo Osób Niesłyszących w Poznaniu
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach	nie,	-
SWPS Uniwersytet Humanistyczno Społeczny	tak	-

Na podstawie zaprezentowanych powyżej danych zauważyć można, że cztery uczelnie wyższe współpracują ze stowarzyszeniami, organizacjami zrzeszającymi osoby Głuche/słabosłyszące, natomiast pozostałe 5 odpowiedziały, iż takiej współpracy nie podejmują.

16. Prezentacja form wsparcia dla osób Głuchych i słabosłyszących w ramach Dni Otwartych Drzwi zorganizowanych przez Uczelnie

Badanych zapytano, czy w ramach Dni Drzwi Otwartych jednostki BON bądź Pełnomocnicy Rektora prezentują formy wsparcia studentów Głuchych i Słabosłyszących. Wyniki badań prezentuje poniższa tabela.

Nazwa Uniwersytetu	
Uniwersytet Warmińsko- Mazurski w Olsztynie	Tak,
Uniwersytet Gdański w Gdańsku	Nie,
Uniwersytet w Białymstoku	Nie,
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu	Nie,
Uniwersytet Szczeciński w Szczecinie	-
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie	Tak,
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu	Inne formy
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach	Nie,
SWPS Uniwersytet Humanistyczno Społeczny	Tak- dni otwarte są dla wszystkich

Poza wyżej wymienionymi, trzy jednostki Biura deklarowało takich form organizacji Dnia Otwartego-spotkania dla osób Głuchych i słabosłyszących. Część z jednostki Biura, którzy wybrali odpowiedź „nie” zadeklarowała, że w ogóle nie organizowano z form wydarzeń. Natomiast jedna jednostka wskazano, że organizowano w innej formie. Należy zwrócić uwagę, że brak odpowiedzi na to pytanie wyznaczyła tylko jedna jednostka.

17. Szkoły, ośrodki zgłoszenie do BON

Badanych zapytano, czy szkoły oraz ośrodki kształcące osoby Głuche lub słabosłyszące zgłaszają się do BON lub Pełnomocników celem nawiązania współpracy. Wyniki zaprezentowane zostały w tabelce poniżej.

Nazwa Uniwersytetu	
Uniwersytet Warmiński- Mazurski w Olsztynie	Tak,
Uniwersytet Gdański w Gdańsku	Nie,
Uniwersytet w Białymstoku	nie,
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu	Nie,
Uniwersytet Szczeciński w Szczecinie	Nie,
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie	Tak,
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu	Nie,
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach	Nie,
SWPS Uniwersytet Humanistyczno Społeczny	tak,

Z odpowiedzi badanych wynika, że 3 Uczelnie otrzymały zgłoszenie ze strony szkół czy ośrodków kształcących osoby Głuche lub słabosłyszące celem nawiązania współpracy. Pozostałe Uczelnie nie otrzymały takich zgłoszeń.

Podsumowanie

W terminie od 29 kwietnia 2019 do 17 maja 2019 roku, zrealizowane zostało badanie ankietowe skierowane do Biur ds. Osób Niepełnosprawnych / Pełnomocników Rektora ds. Studentów z Niepełnosprawnościami na temat „Głusi i słabosłyszący na uczelni wyższej”. Każdy z zaproszonych do badania otrzymał drogą e-mailową kwestionariusz ankiety, który mieli wypełnić. Adresy do wysyłki zaproszeń do wzięcia udziału w badaniach pobrane zostały na stronie internetowej wykazu BON i Pełnomocników ds. Osób z Niepełnosprawnościami.

Celem badania było uzyskanie informacji od pracowników BON i Pełnomocników Rektora ds. Osób z Niepełnosprawnościami dotyczącej wsparcia osób Głuchych i słabosłyszących w procesie kształcenia organizowanego na Uczelniach wyższych w Polsce. W kwestionariuszu poruszone zostały zagadnienia dotyczące liczby studentów Głuchych i słabosłyszących w roku akademickim 2018/2019, oferty wsparcia dla osób Głuchych i słabosłyszących, barier komunikacyjnych, promocji poszczególnych form wsparcia oraz ich wpływu na wybór Uczelni.

Aktywny udział w procesie badawczym wzięło 9 z 22 Uczelni w całej Polsce. Poszczególne BONY i Pełnomocnicy zostali poproszeni o udział w badaniu i zaangażowanie w udzielane odpowiedzi, tak by w efekcie uzyskać jak najwięcej informacji na temat wsparcia studentów Głuchych i słabosłyszących w procesie kształcenia. Zebrane w ten sposób informacje pomogą zdiagnozować potrzeby zarówno Uczelni jak i samych studentów oraz naświetlić najczęściej występujące problemy.

Analiza przeprowadzonych wyników badań pokazuje, że Uczelnie w Polsce odnotowały liczbę- 164 studentów Głuchych i słabosłyszący w roku akademickim 2018/2019.

Wybierając określony kierunek studiów, osoby Głuche i słabosłyszące najczęściej wybrali ekonomię i prawo oraz finanse i rachunkowość.

Biorąc pod uwagę rodzaje wsparcia osób Głuchych i słabosłyszących oferowanych przez BON/Pełnomocnictwa Rektora Uniwersytetu ds. Studentów z Niepełnosprawnościami, Głusi i słabosłyszący studenci najczęściej korzystali z lektoratów językowych, zmian formy egzaminów, tłumacza języka migowego oraz kserowania notatek.

Jak wynika z uzyskanych odpowiedzi, głównym problemem z jakim borykają się zarówno BONY i Pełnomocnicy oraz sami studenci Głusi i słabosłyszący są bariery komunikacyjne oraz technologiczne na jakie trafiają w procesie kształcenia.

Na organizację lektoratów z języka polskiego, zgodnie z przeprowadzonym badaniem, zdecydowały się dwie uczelnie (Uniwersytet Warmińsko - Mazurski w Olsztynie i SWPS Uniwersytet Humanistyczno- Społeczny).

Ponadto, zauważyć można, iż najczęściej w ramach skierowanych do BON i Pełnomocników zgłoszeń ze strony studentów, wnioskowano o: tłumacza języka migowego, stenotypistę, otrzymywanie i sporządzanie notatek, oraz zmiany formy egzaminów i zaliczeń.

Większość uczelni deklarowała, że nie organizuje, bądź nie prowadzi szkoleń/warsztatów dla Głuchych i słabosłyszących studentów na temat oferowanych przez Uczelnię form wsparcia w trakcie studiów. Tylko Uniwersytet Warmińsko - Mazurski w Olsztynie i SWPS Uniwersytet Humanistyczno - Społeczny realizowały podobne spotkania w liczbie większej niż dwa. Jednocześnie podkreślić należy, iż promocja tego typu działań jest konieczna ze względów informacyjnych, jak również na wzgląd na dalszą współpracę w celu określania i planowania dalszego wsparcia.

Jak wynika z badań dotyczących współpracy BON/Pełnomocnika ze studentami Głuchymi i słabosłyszącymi, najczęściej współpraca ta dotyczy likwidacji barier i trudności związanych z edukacją.

Warto tu zaznaczyć, iż systemy informatyczne użytkowane przez uczelnie, stanowiące bazy danych o studentach w tej kwestii nie są kompletne. Nie istnieje możliwość wyodrębnienia studentów Głuchych i słabosłyszących.

W badaniu potwierdzono, że kadra akademicka w większości Uczelni dysponuje wiedzą na temat kształcenia Głuchych i słabosłyszących, pozyskiwaną w ramach szkoleń i warsztatów organizowanych przez BON/Pełnomocników. Trzy z badanych Uczelni nie prowadzi takich działań.

Tylko 2 Uczelnie (Uniwersytet Warmińsko - Mazurski w Olsztynie i SWPS Uniwersytet Humanistyczno - Społeczny) odpowiedziały, że kadra akademicka posiada znajomość języka migowego, oraz wprowadzono język - Polski Język Migowy.

Dotychczasowe działania jednostki Biura/ Pełnomocnictwa Rektora Uniwersytetu ds. Studentów z Niepełnosprawnościami podejmowane kształcenie dostosowane do potrzeb Osób Głuchych i słabosłyszących są od roku 2000 roku (Uniwersytet Gdański w Gdańsku). Badania potwierdziły również, iż większość Uczelni planuje dostosować kształcenie do potrzeb osób Głuchych i słabosłyszących w

przyszłości bądź te działania rozszerzać. Odnotowano także, iż 2 Uczelnie zatrudniają osobę, która odpowiada za kształcenie osób Głuchych i słabosłyszących.

Warto wskazać na współpracę Uczelni z organizacjami, stowarzyszeniami zrzeszającymi osoby Głuche lub słabosłyszące. Dzięki temu Uczelnie mogą precyzyjniej dopasować planowane formy wsparcia do rzeczywistych potrzeb Głuchych i słabosłyszących.

Warto zauważyć, iż tylko 3 Uczelnie: Uniwersytet Warmińsko - Mazurski w Olsztynie, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie oraz SWPS Uniwersytet Humanistyczno – Społeczny promuje wsparcie osób Głuchych na Uczelni podczas wydarzeń takich jak Dni Otwartych Drzwi. Mimo tego, że te 3 Uczelnie nie postrzegają poszczególnych form promocji wydarzeń, jako czynników determinujących podejmowane przez nich decyzje dotyczące wyboru studiów, to jednak zauważają i doceniają spotkania, które promocja za sobą niesie. Spotkania z Głuchymi i słabosłyszącymi osobami dotyczą między innymi informacji o ofercie wsparcia dostosowanych do ich potrzeb, programach studiów – czyli aspektach, które w przyszłości Głusi i słabosłyszący osoby wskazują, jako wpływające na ich decyzję o wyborze Uniwersytetu czy kierunku studiów.

W badaniach wykazano, iż współpraca szkół kształcących osoby Głuche i słabosłyszące ma miejsce z trzema uczelniami są to: Uniwersytet Warmińsko - Mazurski w Olsztynie, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie oraz SWPS Uniwersytet Humanistyczno – Społeczny. Korzyści płynące ze współpracy z uczelniami dają możliwość uczestnictwa uczniów/nauczycieli w ciekawych zajęciach edukacyjnych zorganizowanych przez BON/Pełnomocników (tj. wykłady, lekcje polskiego języka migowego, warsztaty).

Wnioski

Analiza uzyskanych w badaniu ankietowym danych oraz zidentyfikowanie słabych i mocnych stron form wsparcia studentów Głuchych i słabosłyszących na uczelniach wyższych w Polsce, umożliwiła zaprojektowanie i wdrożenie szczegółowego planu działań zmierzającego do poprawy warunków kształcenia osób Głuchych i słabosłyszących.

Biorąc pod uwagę zadania BON i Pełnomocników ds. Osób Niepełnosprawnych na Uczelniach, skierowane do Głuchych i słabosłyszących studentów, należałoby zdecydowanie zwiększyć liczbę organizowanych szkoleń i warsztatów (w tym zajęć z polskiego języka migowego). W uczelniach, w których takie działania nie są organizowane, należałoby je wprowadzić. Dają one Głuchym i słabosłyszącym studentom możliwość szczegółowej informacji na temat udostępnianego im przez uczelnie wsparcia.

Wyniki badań pokazują również, iż BONY i Pełnomocnicy ds. Osób Niepełnosprawnych powinni podejmować działania zmierzające do analizy potrzeb kadry akademickiej w zakresie informacji na temat kształcenia osób Głuchych i słabosłyszących. Współpraca jednostek zajmujących się wsparciem studentów Głuchych i słabosłyszących z kadrami akademicką powinna być stała, opierać się na warsztatach, szkoleniach oraz nauczaniu polskiego języka migowego.

Niepokojące jest, że 7 z 9 badanych Uczelni nie wprowadziło wsparcia dla studentów Głuchych i słabosłyszących w postaci lektoratów z języka polskiego. Może to świadczyć o braku świadomości co do rzeczywistych potrzeb studentów Głuchych i słabosłyszących.

Bardzo ważny dla utrzymania zainteresowania potencjalnych przyszłych studentów Głuchych i słabosłyszących, jest kompleks informacji na temat wsparcia dostosowań Osób Głuchych i słabosłyszących opracowany we współpracy ze stowarzyszeniami i organizacjami zrzeszającymi osoby Głuche lub słabosłyszące. Stąd wnioskować można iż współpraca BON i Pełnomocników ze stowarzyszeniami i

organizacjami jest bardzo ważna w celu dobrania odpowiednich form wsparcia. Dodatkowo, w ramach promocji, niezwykle ważne jest by aktualizować informatory Uczelni oraz szeroko promować wsparcie studentów Głuchych i słabosłyszących podczas wydarzeń takich, jak Dni Otwartych Drzwi.

Wyraźnym problemem, utrudniającym pracę BON/Pełnomocników oraz wsparcie osób Głuchych i słabosłyszących jest posiadana przez uczelnię Baza Danych (systemy informatyczne). Uczelnie tworzą bazy studentów z niepełnosprawnościami w oparciu o symbole niepełnosprawności. Dalsza praca musi odbywać się na poziomie BON/Pełnomocników. Muszą oni prowadzić dodatkową ewidencję, jednak jest to możliwe tylko w przypadku, gdy student Głuchy i słabosłyszący zgłosi się do BON/Pełnomocnika i będzie możliwe by to ustalić. Jak wynika z przeprowadzonej ankiety, obecnie żadna z badanych uczelni nie jest w stanie precyzyjnie określić liczby studentów Głuchych i liczby studentów słabosłyszących.